

“Demokratikleşen Sanat!” 1945 Sonrası Bazı Çağdaş Sanat Akımlarının Yaratıcı Dramayla İşlenmesi

Sinan Işık¹

Ömer Adıgüzel²

Özet

Bu araştırma, “herkes sanat yapabilir” düşüncesinden yola çıkarak 1945 sonrasında yer alan pop-art, yeni gerçekçilik, minimalizm, kavramsal sanat ve gövdesel sanat gibi bazı sanat akımlarının yaratıcı drama yöntemiyle anlatılmasını amaçlamaktadır. Araştırma, Uludağ Üniversitesi Tiyatro Topluluğu’nda en az bir yıldır etkin olarak görev alan, toplam 12 kişilik (6 kız, 6 erkek) karma ve gönüllü grupta gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan toplam 12 katılımcının ön ve son testlerden elde ettikleri puanların normal dağılım göstermemesi ve varyanslarının eşit olmaması nedeniyle karşılaştırmalar non-parametrik testlerden Wilcoxon Testi ile karşılaştırılmıştır. Ayrıca öğrencilerin veri toplama aracına verdikleri cevaplar madde madde incelenmiştir. Bu çalışmada maddelere verilen cevapların frekans ve yüzdeleri belirlenmiş ve elde edilen betimsel istatistikler yorumlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Çağdaş sanat akımları, sanat eğitimi, yaratıcı drama, araç olarak sanat, tutum

“Democratization of Art!” Teaching Some of the Post-1945 Art Movements Through Creative Drama

Abstract

This research is based on the idea of “anyone can do art” and aims to introduce post-1945 period art movements such as pop-art, new realism, minimalism, conceptual art and body art through creative drama. Research is accomplished with a mixed (six women and six men) and volunteer group of people who have been members of Uludag University Theater Ensemble at least one year. Pre and post test points of the twelve participants show are analyzed and compared by non-parametric Wilcoxon-Test because of non-normally distribution of the points and unequal variance. Beside of this, the answers of participants are examined item by item. And during this examination, frequency and percentage of answers that are given to items is determined and interpreted.

Key Words: Contemporary art movements, arts education, creative drama, art as a tool, attitude.

Giriş

Sanat eğitiminin amacı yalnızca sanatçı yetiştirmek değildir. Çocuğun ya da gencin yaratıcılığının gelişimi, okullarda verilen sanat eğitiminin başka bir amacını oluşturmaktadır. Sanatın, kuram ve akımlar ile birlikte öğrenilmesi disiplinler arası ilişkilerin kurulması açısından da önemlidir. Bu nedenle bireyin disiplinler arası bir eğitim ortamında kendini tanıması ve yaratıcılık yetisini geliştirebilmesi daha kolay görünmektedir. Bundan dolayı sanat eğitiminin özellikle küçük yaşlardan başlayarak eğitim programlarında etkileşimli ve aktif yöntemlerle birlikte yer alması yaratıcılık açısından da ayrı bir öneme sahiptir.

1 Doktora Öğrencisi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, eposta: sinan.isik.1@gmail.com

2 Doç. Dr. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, eposta: omeradiguzel@gmail.com

Geleneksel eğitim sistemleri, genellikle yakınsak düşünmeye yöneliktir, bunun sonucunda da ıraksak düşünme ve yaratıcı yeti körelmektedir. Hemen tüm akademik sınav ve testler yakınsak düşünmeye göre düzenlenmekte; özellikle örgün eğitimde, sınıflandırılmış bilgiler kalıp olarak sunulmakta, ağırlık ezbere, bu bilgilerin depolanmasına verilmektedir. Türk eğitim sisteminde ilköğretimden başlayarak üniversiteye giriş sınavına kadar tüm süreci kapsayan testlerle bir tür ezber becerisi ölçülmektedir (San, 2008, s.23). Böyle bir ortamda yaratıcılıktan ve sanat eğitiminden söz etmek olanaklı olmamaktadır. MEB (2006)'e göre sanat eğitiminin amacı yapıcı ve yaratıcı biçimde yetiştirilmesi düşünülen bireyin; insanı, doğayı, yaşamı algılayabilmesini, yorumlayabilmesini, kendi duygu ve düşüncelerini farklı sanatsal yollarla ifade edebilmesini sağlamaktır (MEB, 2006, s.1).

Sanatta yorumun gücü yaratıcılıkla ölçülmektedir. Çağdaş sanat eğitimine ilişkin derslerde sadece el becerisini öğretmek yeterli değildir. Sanatta yaratıcı düşünme, ustalığın önüne geçmiştir. Genelde olanın değil, olabilirliklerin üzerinde yoğunlaşmıştır. Sadece masanın üzerine konan vazanın resmini yaptırmak sanat eğitimi değildir. Var olana yeni bir şeyler de eklemek gerekir. Ülkeler daha üretken, daha yapıcı, daha yaratıcı bireyler yetiştirmek için eğitimin niteliğini sürekli geliştirme çabasında olmalıdırlar. Her insanda az ya da çok yaratıcı gücün var olduğu bilinmektedir. Yaratıcı gücü ortaya çıkarmada sanatsal etkinlik önemli rol oynamaktadır (İlhan, 2006, s.413).

Bilimsel alandaki yaratıcılıkla sanatsal yaratıcılığın düşünsel aşamaları arasında ayrım yoktur. Ancak, bilimsel yaratıcılık beynin sol yarı küresini daha çok, sanatsal yaratıcılık ise sağ yarı küresini daha çok kullanır. Ama tüm çeyrek küreler arası iletişimin ve etkileşimin sağlanamaması durumunda zaten yaratıcılık istenilen ölçüde ortaya çıkamamaktadır (San, 2006, s.127). Sanat eğitiminin yaşantılara dayanması ve sanatçının yorumunun ürünü olması üzerinden bakıldığında, bu bilginin kazanılmasında en etkin yöntemlerden birinin yaratıcı drama olduğu söylenebilir. Sanat eğitimi için söz edilen tüm gereklilikler yaratıcı dramanın içinde yer almaktadır. Tanımı gereği yaratıcı drama, yaşantılardan yola çıkar ve deneyimlere yer verir. Ayrıca grup dinamiği yaratarak tartışma ve yorumlama süreçlerini kendinde barındırır. Hangi konu işlenirse işlensin yaratıcı dramadaki ürünler kendine özgüdür ve tektir. Grup tarafından o anda yaratılmıştır.

Sanat eğitimi her şeyden önce duyuların eğitimi demektir. Bu yüzden yaratıcı drama aynı zamanda sanat eğitimi alanıdır ve duyuların eğitimine değer veren, okul öncesi dönemden ileri yaşlara kadar herkes yaratıcı drama çalışmalarına katılabilir. Yaratıcı drama çalışmalarının içeriğinde duyuların eğitimine her yaş düzeyindeki programlarda sürekli olarak yer verilir. Temel görüş, duyuları eğitilmemiş bir insanın çevresinde olup bitene duyarsız kalacağıdır. Bu tür insanlar bakar ama görmez, işitir ama duymaz olurlar. Yaratıcı drama, geniş anlamda bir görme eğitimidir. Görmeyi öğreten bir süreçtir. Görmenin buradaki anlamı düşünmeyle bütünleşmektedir. Bu duyarlılığa sahip birey, müzik dinlerken, öykü okurken, şiir dinlerken o sanat yapıtının iletisini görerek onu daha kolay algılayabilir (Üstündağ, 2006, s.335).

Sanat eğitiminin ve eğitimde yaratıcı dramanın amaçlarını, ilkelerini, çalışma alanlarını gözden geçirdiğimizde benzer yönlerin çokluğu dikkat çeker. Yaratıcı dramada çocuk ve ergenler kendilerinden farklı olan insanların yerine geçerler. Bu tıpkı profesyonel oyuncuların yaptığı gibidir. Katılımcılar çeşitli roller üstlenirler ve üstlendikleri sorumlulukları grupla beraber yaparlar. Yaratıcı drama; emeklemeye başladığımız zamanlarda keşfettiğimiz ilk sanat olduğu gibi eski çağlarda bıraktığımız son sanattır (McCaslin'den akt., Adıgüzel, 2006, s.216).

Bu çalışmada 1945 sonrası bazı sanat akımlarının seçilmiş eserlerinden yola çıkarak o akıma ait eserleri yeniden ortaya çıkarmak ve bu yolla esere giden süreci daha iyi anlatmak amaçlanmıştır. Bu yüzden çalışma için uygulanacak en uygun yöntem yaratıcı drama olarak ortaya çıkmaktadır.

2. Dünya Savaşı toplumda büyük bir umutsuzluk yaratmıştır. Aynı etkiyi sanatta da hissettirmiştir. Teknolojinin barış ve refah getireceğine olan inanç yıkılmış yerini atom bombasının yıkıcı etkisine bırakmıştır. Bu etki sanatta karşılığını bulmuş ve yeni akımların ortaya çıkmasına neden olmuştur. 1945’te II. Dünya Savaşı bittiği sırada, yaşanan önemli iki olay tarihe yön vermiştir. Bunlardan ilki, Almanya ve İtalya gibi endüstrisi ilerlemiş iki ülkenin savaşta yenilmesi yüzünden Avrupa’nın ölümcül baskıdan kurtulması ve bireyin daha özgür bir yaşam ortamına kavuşması; ikincisi, atom gücünün ve elektronik gücün insanlık yaşamına buharlı ve ilk elektrikli makinelerden daha büyük bir hız getirmesidir. Böylece daha hızlı bir elektronik makineleşme başlamış ve hemen bunların arkasından füze ve tepkili uçak ile insanoğlu ses hızını aşmış, uzayı keşfetmeye yönelmiştir. Üretimde ve araştırmada elektronik araçlar, II. Dünya Savaşı sonrası yaygınlaşmış ve toplum yaşamı, makinesinden modasına, mimarisinden diğer plastik sanatlara değin, bir montaj anlayışına gereksinim duymuştur. Böylece, çağdaş dünyamızın bireyi, başına yığılan ve nasıl yapıldıklarını anlayamadığı bir montajlar kaosu içinde kalmaya başlamış, yaşadığı yaşam da toplum içinde uyumsuzluklar keşmekeşi görünümünü almıştır (Turani, 2010, s.132).

II. Dünya Savaşı’ndan sonraki süreçte yaşanan değişimde varoluşçuluğun etkisi görülmektedir. Birey, yenedünyanın sadece montaja dayalı üretim biçiminin ortaya çıkardığı kaosta varoluşunu anlamlandırmaya ve yenedünya düzeninin uyumsuzluklarıyla baş etmeye çalışmıştır. Bu dönemde giderek güçlenen varoluşçuluk düşüncesi her şeyle beraber sanatı da etkilemiştir. Bu etki ortaya çıkan sanat akımlarında derinden hissedilmektedir. Varoluşçuluk düşüncesinin yoğunluğu her düzlemde bireyi yeni arayışlara itmiş ve sanatta da yeni anlayışların çıkmasına ön ayak olmuştur.

Varoluşçuluk, II. Dünya Savaşı’ndan sonra gerçekliğin çeşitli biçimlerine bürünerek gelişmiştir. Varoluşçu düşünceye göre, varoluş her zaman tek ve bireyseldir. Bu görüş bilinç, tin, us ve düşünceye öncelik veren idealizm biçimlerinin karşıtıdır. Öte yandan varoluş, öncelikle varoluş sorununu içinde taşır ve dolayısıyla “varlık”ın anlamının araştırılmasını da içerir. Varoluş, insanın içinden bir tanesini seçebileceği bir olanaklar bütünüdür. Bu görüş de her türlü gerekirciliğin karşıtı olmaktadır. Önce Almanya sonra Fransa’da bir felsefe-yazın akımı olarak biçim kazanmış olan varoluşçuluk, J.P.Sartre’a göre insanın bütün boyutlarını ele alan bir felsefedir; “Varoluş özden önce gelir.” ve her bir kimseye bir öz kazandırmayı sağlayacak özgürlükle özdeştir; “İnsan ne ise o değildir, ne olmuşsa odur.” İnsan kendini kendi yapar, daha önce kazandığı bazı belirlenimlerin elverdiği ölçüde kendine biçim verir, kendini oluşturur. İnsanın varoluş sürecini odak noktası olarak alan varoluşçuluk akımı 1950’li ve 1960’lı yıllarda doruğa çıkmıştır ve geniş bir etki yaratmıştır. Bu etki özellikle o dönemin sanat akımları ve dalları üstünde görülmüştür (Bozkurt, 1995, s.101). Sanat, o eski kılıfından sıyrılmış ve dönemin yarattığı etkiyle kırılmaya uğramıştır. Önceden belirli bir zümrenin elinde olan sanat, halkla özdeşleşmiş ve onun bir parçası haline gelmiştir. Varoluşçuluk düşüncesinin sanata etkisi sadece konu seçimi üzerinde kalmamış, eserin kendisine de işlemiştir. Bu yönüyle sanat yeni bir bakış açısı kazanmış ve aslında eserden çok onun nasıl ortaya çıktığı, ne anlattığı önemli hale gelmiştir.

Günümüzde artık sanat her yerde; sokakta, meydana, tarlada, bir okulun kantininde gerçekleşebiliyor ve birçok sanat dalı bir arada olabiliyor. Bir ressamın, aynı zamanda heykeltıraş, oyuncu, müzikçi, dansçı vb. olması da beklenmektedir (İlhan, 2007, s.412). Bu süreç, sanatın belirli bir sınıfın elinden alındığı ve bir nevi demokratikleştiği bir dönemdir. Bu dönemdeki çağdaş sanat akımlarının anlatılmasında ve öğretilmesinde bireye özgürlük, yaratıcılık, yorumlama ve tartışılabilirlik önemli unsurlardır. Sanat eğitiminde yaratıcı dramın, öğrenme sürecine etkisini göstermek ve 1945 sonrası bazı sanat akımlarının seçilmiş eserlerini yaratıcı drama yöntemiyle işleyerek herkesin sanat yapabileceğini anlatmak bu çalışmanın gerekçesini oluşturmaktadır.

Amaç

Bu çalışma, “Herkes sanat yapabilir.” düşüncesinden yola çıkarak 1945 sonrasında yer alan pop-art, yeni gerçekçilik, minimalizm, kavramsal sanat ve gövdesel sanat gibi bazı sanat akımlarının yaratıcı drama yöntemiyle anlatılması amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Yaratıcı drama etkinlikleri yoluyla işlenen 1945 sonrası bazı çağdaş sanat akımları ile ilgili katılımcıların ön-son test görüşleri arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı mıdır?
2. Yaratıcı drama etkinlikleri yoluyla işlenen 1945 sonrası bazı çağdaş sanat akımları ile ilgili katılımcıların görüşleri nelerdir?

Yöntem

Bu çalışmada hem nicel hem de nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Çalışma deneysel araştırma desenlerinden kontrol grupsuz öntest-sontest zayıf deneysel araştırma deseni kullanılarak yürütülmüştür. Deneysel araştırma deseninde denel işlem olan yaratıcı dramanın 1945 Sonrası Bazı Çağdaş Sanat Akımlarını öğrenmedeki etkisi bir grup üzerinden test edilmiştir. Yaratıcı drama katılımcılarının (Deneklerin) bağımlı değişkene ilişkin ölçümleri uygulama öncesinde ön test, sonrasında son test olarak aynı denekler ve aynı ölçme araçları kullanılarak elde edilir (Büyüköztürk, 2011). Ayrıca yaratıcı drama süreci ile ilgili olmak üzere katılımcıların görüşleri alınmış, bu yolla da araştırmanın nitel verileri toplanmıştır.

Çalışma Grubu

Bu çalışma bir devlet üniversitesinin tiyatro topluluğunda en az bir yıldır etkin olarak görev alan, toplam 12 kişilik (6 kız, 6 erkek) karma ve gönüllü bir grupla gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar üniversitenin çeşitli bölümlerinde öğrenimlerine devam etmekle birlikte, aynı üniversitenin tiyatro topluluğunda oyuncu olarak görev almaktadırlar. Katılımcıların hiçbiri daha önce yaratıcı drama eğitimi almamıştır. Ayrıca 12 katılımcının yaratıcı drama hakkında bilgisi olduğu belirlenmiştir. Çalışmaya katılanların %50’si erkek, %50’si kadındır. Katılımcıların %33’ü bir; %50’si iki ve %17’si ise üç yıldır tiyatro topluluğunda çalışmaktadır. Çalışmaya katılanlardan 2’şer kişi olmak üzere sosyoloji, iktisat, kamu yönetimi, işletme ve ekonometri; diğerleri ise maliye ve İngilizce öğretmenliği bölümlerinde eğitim görmektedirler. Katılımcılar 19-24 yaş aralığındadır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada kontrol grupsuz ön-son test zayıf deneysel desen kullanılmakla birlikte araştırma verileri nicel ve nitel olmak üzere iki farklı yolla toplanmıştır. Katılımcıların bağımsız değişkenle ilgili görüşleri nicel veri toplama aracı olan görüş alma formu ile elde edilmiştir. Ayrıca drama atölyelerinin bütün süreci video kamera ile gözlemlenmiş, fotoğraflarla kayıt edilmiştir. Yine süreç boyunca yazılan mektuplar, afiş, broşür, el ilanı, slogan gibi ürünler ve atölye sonu yazılı ya da sözlü değerlendirmeler yoluyla da nitel veriler elde edilmiştir.

- a. Nicel veri toplama aracı: Çalışma öncesinde ve sonrasında kullanılan veri toplama aracının kapsamında katılımcıların; sanat, yaratıcılık, yaratıcı drama ve sanat akımları ile ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik olmak üzere toplam 45 madde yer almaktadır. Görüş alma formu; “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım (bir fikrim yok)”, “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” olmak üzere 5’li likert tipi veri toplama aracı olarak derecelendirilmiştir. Görüş alma formunda ayrıca katılımcıların kişisel özelliklerini belirlemeye yönelik 10 soruya yer verilmiştir. Bu formun geçerlik ve güvenilirlik özellikleri için uzman görüşlerine başvurulmuştur. Ayrıca veri toplama aracına öğrencilerin 45 madde için son testte verdikleri cevaplar üzerinden Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,827 olarak belirlenmiştir.

- b. Nitel veri toplama araçları: Toplam 18 saat süren yaratıcı drama çalışmaları 3'er saatlik dilimler halinde yürütülmüştür. Bu süreçte katılımcıların yazdıkları mektuplar, hazırladıkları ürünler ve atölye sonu değerlendirme yazıları ile ilgili yapılan işlemler aşağıda özetlenmiştir.

Nitel veri toplama araç ve yolları olan “video kamera kayıtları”, “katılımcı mektupları”, “fotoğraflar” ve “atölye sonu değerlendirme yazıları” ile ilgili olarak katılımcılar bilgilendirilmiştir. Ayrıca sürecin neden video ile kayıt altına alındığı, kayıtların nerede ve nasıl kullanılacağı gibi temel konular üzerinde bilgilendirme toplantısı yapılmış ve katılımcıların soruları cevaplanmıştır. Çalışma sonunda tüm katılımcılardan gönüllü olduklarına ilişkin kabul yazısı alınmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmaya katılan toplam 12 katılımcının ön ve son testlerden elde ettikleri puanların normal dağılım göstermemesi ve varyanslarının eşit olmaması nedeniyle karşılaştırmalar non-parametrik testlerden Wilcoxon Testi ile karşılaştırılmıştır. Ayrıca öğrencilerin veri toplama aracına verdikleri cevaplar madde madde incelenmiştir. Bu çalışmada maddelere verilen cevapların frekans ve yüzdeleri belirlenmiş ve elde edilen betimsel istatistikler yorumlanmıştır.

Denel İşlemler

Proje, Bursa'da Nilüfer ilçesinin Ataevler Mahallesi'nde bulunan Magazin Alışveriş Merkezi'de Atölye Mavi Balon'un Yetişkin Atölye Salonu'nda gerçekleştirilmiştir. Toplam 60 metrekare olan salonda sabit projeksiyon cihazı da mevcuttur. Salon hem var olan alanı hem de teknik kapasitesi ile yaratıcı drama atölyeleri için uygundur. Proje 18 Temmuz 2010 - 01 Haziran 2012 tarihleri arasında ve projenin uygulaması 15 Nisan 2012 Pazar günü 11.00 – 14.00 / 15.00 – 18.00 saatleri arasında, 17 Nisan 2012 Salı günü 17.00 – 20.00 / 21.00 – 24.00 saatleri arasında ve 21 Nisan 2012 Cumartesi günü 11.00 – 14.00 / 15.00 – 18.00 saatleri arasında bir günde iki oturum ve bir oturum üç saat olacak şekilde toplamda 18 saat sürecek şekilde yapılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Yaratıcı drama etkinlikleriyle gerçekleştirilen çalışmada ön ve son test olarak kullanılan veri toplama aracından öğrencilerin elde ettikleri puanlar arasında anlamlı fark olup olmadığı parametrik olmayan (non-parametrik) testlerden Wilcoxon Testi ile karşılaştırılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Ön-Son Test Görüşleri Arasındaki Farkın Test Edilmesi

Test	N	Ortalama	S. Sapma	Ranks				Z Değeri	P Anlamlılık Düzeyi
				Ön test- Son test	n	Mean Rank	Sum of Ranks		
Ön test	12	3,5852	,1615	Negative Ranks	12a	6,50	78,00	-3,061a	,002
				Positive Ranks	0b	,00	,00		
Son test	12	4,0296	,3135	Ties	0c				
				Total	12				

Tablo 1'de öğrencilerin veri toplama aracına çalışma öncesinde ve sonrasında verdikleri cevaplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Katılımcılar ön testte 3,5852 ortalama puan

elde ederken bu puan son testte 4,0296 puan olmuştur. Bir başka deyişle yaratıcı drama etkinlikleri öğrencilerin görüşlerini olumlu yönde değiştirmede etkili olmuştur. Bu fark istatistiksel olarak da son test lehine anlamlı çıkmıştır. Bu sonuç yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin sanat ile ilgili duygu ve düşüncelerini değiştirmede etkili olduğu biçiminde yorumlanabilir. Öğrencilerin veri toplama aracına verdikleri cevapların frekans ve yüzdeleri tek tek belirlenmiş ve elde edilen betimsel istatistikler aşağıda tablo şeklinde açıklanmıştır.

1. Sanat ve Öğrenme İlişkisi ile İlgili Görüşler

Tablo 2. Sanat ve Öğrenme İlişkisi ile İlgili Ön-Son Testlere Verilen Yanıtların Betimsel İstatistikleri

MADDELER	Ön Test								Son Test											
	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım / Bir Fikrim Yok		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Kararsızım / Bir Fikrim Yok		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum			
	F	%	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1. Sanat öğrenilmesi zor bir disiplindir.	1	8	5	42	-	-	2	16	4	33	3	25	4	33	1	8	1	8	3	25
2. Sanat eğitimi herkese verilmek zorunda değildir.	3	25	3	25	1	8	2	16	-	-	1	8	4	33	1	8	6	50	-	-
3. Sanat eğitimi ile yaratıcılığın doğrudan bir bağlantısı yoktur.	5	42	4	33	1	8	2	16	-	-	3	25	4	33	1	8	4	33	-	-
4. Sanat yetenek olmadan yapılamaz.	-	-	8	67	1	8	3	25	-	-	5	42	6	50	1	8	-	-	-	-
5. Sanat tarihi ve akımları sadece sanat okullarında ders olarak verilmelidir.	6	50	5	42	-	-	-	-	1	8	7	58	4	33	1	8	-	-	-	-

Öntest: katılımcıların yarısı sanatın zor bir disiplin olduğuna inanmaktadır. Katılımcılar sanat eğitiminin yaratıcılıkla doğrudan bir bağlantısı olduğunu düşünmelerine rağmen sanat eğitiminin herkese verilmesi konusunda kararsızdırlar. Ayrıca katılımcılar sanatın yetenek olmadan yapılamayacağına inanmamaktadırlar.

Sontest: Katılımcılar öntestin aksine sanatın zor bir disiplin olduğuna inanmamaktadır. Katılımcılar sanat eğitiminin yaratıcılıkla doğrudan bir bağlantısı olduğu konusunda kararsızdırlar. Sanat eğitiminin sadece sanat okullarında verilmesine kesinlikle katılmamalarına rağmen herkese sanat eğitimi verilmesi gerektiğini düşünmemektedirler. Ayrıca katılımcılar sanatın yetenek olmadan yapılamayacağına kesinlikle inanmamaktadırlar.

2. Sanat ve Yetenek İlişkisi ile İlgili Görüşler

Tablo 3. Sanat ve Yetenek İlişkisi ile İlgili Ön-Son Testlere Verilen Yanıtların Betimsel İstatistikleri

MADDELER	Ön Test										Son Test									
	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım / Bir Fikrim Yok		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım / Bir Fikrim Yok		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
6. Sanat eğitimi ile yaratıcılığın doğrudan bir bağlantısı yoktur.	5	42	4	33	1	8	2	16	-	-	3	25	4	33	1	8	4	33	-	-
7. Sanat yetenek olmadan yapılamaz.	-	-	8	67	1	8	3	25	-	-	5	42	6	50	1	8	-	-	-	-
8. Sadece yetenekli sanatçılar özgün eserler yaratabilirler.	3	25	8	67	-	-	1	8	-	-	5	42	5	42	2	17	-	-	-	-
9. Sanat sanat için yapılmalıdır.	2	17	4	33	3	25	2	17	1	8	5	42	6	50	-	-	1	8	-	-
10. Sanat otoriteleri sanata yön verir.	1	8	3	25	3	25	5	42	-	-	3	25	5	42	1	8	3	25	-	-
11. Sanat akımları toplumdan bağımsız ortaya çıkmaktadır.	3	25	8	67	-	-	1	8	-	-	5	42	7	58	-	-	-	-	-	-
12. Sanat akımları sadece sanatçıları etkilemiştir.	2	17	4	33	4	33	2	17	-	-	4	33	7	58	1	8	-	-	-	-
13. Sanat akımları belli sanat otoritelerinin görüşlerini yansıtır.	1	8	5	42	3	25	2	17	1	8	4	33	5	42	-	-	3	25	-	-

Öntest: Katılımcılar sanat eğitimi ile yaratıcılığın artacağına ve sanatın yetenek olmadan yapılabileceğine inanmaktadırlar. Sadece yetenekli sanatçıların özgün eserler verebileceğine inanmazken, sanatın sanat için yapılması konusunda kararsızdırlar. Ayrıca katılımcılar sanat otoritelerinin sanata yön verdiğini düşünmektedirler. Sanat akımlarının toplumdan bağımsız ortaya çıktığını düşünmemelerine rağmen sanat akımlarının sadece sanatçıları etkilediği konusunda kararsızdırlar. Ayrıca sanat akımlarının belli sanat otoritelerinin görüşlerini yansıttığına sadece katılımcıların yarısı katılmamaktadır.

Sontest: Katılımcılar sanat eğitimi ile yaratıcılığın doğrudan bir bağlantısı olup olmadığı konusunda kararsızdırlar ancak sanatın yetenek olmadan yapılabileceğine inanmaktadırlar. Sadece yetenekli sanatçıların özgün eserler verebileceğine kesinlikle inanmazken, sanatın sanat için yapılmasına kesinlikle katılmamaktadırlar. Ayrıca katılımcılar öntestin aksine sanat otoritelerinin sanata yön verdiğini düşünmemektedirler. Sanat akımlarının toplumdaki bağımsız ortaya çıktığını düşünmemekle beraber sanat akımlarının sadece sanatçıları etkilediğine inanmamaktadırlar. Ayrıca sanat akımlarının belli sanat otoritelerinin görüşlerini yansıttığına %75'i katılmamaktadır.

3. Sanat ve Toplum İlişkisi ile İlgili Görüşler

Tablo 4. Sanat ve Toplum İlişkisi ile İlgili Ön-Son Testlere Verilen Yanıtların Betimsel İstatistikleri

MADDELER	Ön Test										Son Test									
	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım / Bir Fikrim Yok		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım / Bir Fikrim Yok		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
14. Sanat toplumu anlama biçimlerinden biridir.	2	17	-	-	-	-	4	33	6	50	-	-	-	-	-	-	1	8	11	92
15. Sanat toplum için vardır.	1	8	-	-	1	8	6	50	4	33	-	-	-	-	-	-	8	67	4	33
16. Sanatçılar, sanat yaparken toplumu hiçe sayamazlar.	-	-	1	8	1	8	6	50	4	33	-	-	1	8	1	8	4	33	6	50
17. Toplum her zaman sanata yön vermiştir.	-	-	2	17	2	17	5	42	3	25	-	-	3	25	1	8	3	25	5	42
18. Sanat toplum için yapılmalıdır.	-	-	-	-	1	8	10	83	1	8	-	-	-	-	-	-	6	50	6	50
19. Sanatçı toplumun içindedir ve toplumla etkili bir iletişime sahiptir.	-	-	1	8	-	-	11	92	-	-	-	-	-	-	1	8	5	42	6	50
20. Sanat akımları konusunu toplumdan alır.	-	-	1	8	2	17	8	67	1	8	-	-	1	8	-	-	6	50	5	42

Öntest: Katılımcılar sanatı toplumu anlama biçimlerinden biri olarak görmekte ve sanatın toplum için var olduğuna inanmaktadır. Sanatçıların sanat yaparken toplumu hiçe sayabileceğini düşünmemektedirler ancak toplumun her zaman sanata yön verdiği konusunda kuşuklara sahiptirler. Sanatın kesinlikle toplum için yapılması gerektiğini ve sanatçının toplumla etkili bir iletişime sahip olduğunu düşünmektedirler. Sanat akımlarının ise konusunu toplumdan aldığını düşünmektedirler.

Sontest: Katılımcılar sanatı kesinlikle toplumu anlama biçimlerinden biri olarak görmekte ve sanatın toplum için var olduğuna inanmaktadır. Sanatçıların sanat yaparken toplumu hiçe sayabileceğini düşünmemektedirler ve toplumun her zaman sanata yön verdiğini düşünmektedirler. Sanatın kesinlikle toplum için yapılması gerektiğini ve sanatçının toplumla etkili bir iletişime sahip olduğunu düşünmektedirler. Sanat akımlarının ise konusunu kesinlikle toplumdan aldığını düşünmektedirler.

4. Sanat ve Demokrasi İlişkisi ile İlgili Görüşler

Tablo 5. Sanat ve Demokrasi İlişkisi ile İlgili Ön-Son Testlere Verilen Yanıtların Betimsel İstatistikleri

MADDELER	Ön Test										Son Test									
	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım / Bir Fikrim Yok		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım / Bir Fikrim Yok		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
21. Sanat demokratiktir.	1	8	2	17	4	33	5	42	-	-	-	-	2	17	3	25	3	25	4	33
22. Herkes sanat yapabilir.	1	8	3	25	1	8	7	58	-	-	-	-	1	8	1	8	5	42	5	42
23. Sanatın maddi değeri yüksektir.	1	8	6	50	1	8	3	25	1	8	4	33	5	42	1	8	2	17	-	-

Öntest: Katılımcılar sanatın demokratik olduğu konusunda kararsızdır ve katılımcıların sadece %58’i herkesin sanat yapabileceğini düşünmektedir. Aynı şekilde katılımcıların %58’i sanatın maddi değeri olduğu görüşüne katılmamaktadır.

Sontest: Katılımcılar sanatın demokratik olduğunu düşünmektedirler ve katılımcıların %83’ü herkesin sanat yapabileceğini düşünmektedir. Aynı şekilde katılımcıların %75’i sanatın maddi değeri olduğu görüşüne katılmamaktadır.

5. Sanat ve Yaratıcılık İlişkisi ile İlgili Görüşler

Tablo 6. Sanat ve Yaratıcılık İlişkisi ile İlgili Ön-Son Testlere Verilen Yanıtların Betimsel İstatistikleri

MADDELER	Ön Test										Son Test									
	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım / Bir Fikrim Yok		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım / Bir Fikrim Yok		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
24. Sanat eğitimi ile yaratıcılığın doğrudan bir bağlantısı yoktur.	5	42	4	33	1	8	2	17	-	-	3	25	4	33	1	8	4	33	-	-
25. Sanat tarihi ve akımları sadece sanat okullarında ders olarak verilmelidir.	6	50	5	42	-	-	-	-	1	8	7	58	4	33	1	8	-	-	-	-
26. Sanat tarihi ve akımları bütün okullarda ders olarak verilmelidir.	-	-	-	-	3	25	6	50	3	25	-	-	-	-	1	8	8	67	3	25
27. Sanat eğitimi yaratıcılığı artıracığından herkes bu eğitimi almalıdır.	-	-	1	8	1	8	6	50	4	33	-	-	-	-	1	8	6	50	5	42
28. Sanat var olanı farklı algılamak, yani yaratıcılıktır.	-	-	-	-	1	8	6	50	5	42	-	-	-	-	-	-	4	33	8	67

Öntest: Katılımcılar sanat ile yaratıcılığın bağlantısı olduğuna inanmakta ve sanat akımları, akımları gibi konuların sadece sanat okullarında okutulmasına katılmamaktadırlar. Sanat eğitimi yaratıcılığı artıracığından bütün okullarda ders olarak verilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Ayrıca sanatın var olanı farklı algılamak olduğunu, bunun ise yaratıcılık olduğuna inanmaktadırlar.

Sontest: Katılımcılar sanat ile yaratıcılığın bağlantısı olduğuna inanmakta ve sanat tarihi, akımları gibi konuların sadece sanat okullarında okutulmasına kesinlikle katılmamaktadırlar. Sanat eğitimi yaratıcılığı artıracığından bütün okullarda ders olarak verilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Ayrıca sanatın kesinlikle var olanı farklı algılamak olduğuna, bunun ise yaratıcılık olduğuna inanmaktadırlar.

6. Sanat Akımları ve Etkileri ile İlgili Görüşler

Tablo 7. Sanat Akımları ve Etkileri ile İlgili Ön-Son Testlere Verilen Yanıtların Betimsel İstatistikleri

MADDELER	Ön Test										Son Test									
	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım / Bir Fikrim Yok		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım / Bir Fikrim Yok		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
29. Sanat akımları günümüzde etkisizdir.	2	17	5	42	4	33	1	8	-	-	6	50	5	42	1	8	-	-	-	-
30. Sanat akımları sadece sanat eserlerini etkilemektedir.	1	8	9	75	2	17	-	-	-	-	5	42	6	50	1	8	-	-	-	-
31. Sanat akımlarının toplumun üstünde bir etkisi yoktur.	1	8	9	75	1	8	1	8	-	-	6	50	6	50	-	-	-	-	-	-
32. Sanat akımları özellikle 17., 18. ve 19. yüzyılda etkili olmuştur.	-	-	1	8	1	8	9	75	1	8	2	17	3	25	3	25	4	33	-	-
33. 20. yüzyılda sanat akımlarının etkilerinden pek söz edilemez.	1	8	5	42	2	17	4	33	-	-	3	25	6	50	1	8	2	17	-	-
34. Özellikle 1950’lerden sonra sanat akımlarının etkisi hiç yoktur.	1	8	7	58	4	33	-	-	-	-	7	58	4	33	1	8	-	-	-	-
35. Çağdaş sanat akımları günümüze hitap edemezler.	2	17	8	67	1	8	1	8	-	-	4	33	8	67	-	-	-	-	-	-

Öntest: Katılımcılardan sadece %58’i sanat akımlarının günümüzde etkili olduğunu düşünmektedir. Sanat akımlarının toplumun üzerinde etkisi olduğuna ve sadece sanat eserlerini etkilemediğine inanmaktadırlar. Katılımcıların %83’ü sanat akımlarının sadece 17., 18. ve 19. yüzyılda etkili olduğunu savunmaktadır. Özellikle 1950’lerden sonra sanat akımlarının etkileri olduğuna inanmalarına rağmen 20. yüzyılda sanat akımlarının etkilerinin varlığı konusunda kararsızdırlar. Ayrıca çağdaş sanat akımlarının günümüze hitap ettiğini düşünmektedirler.

Sontest: Katılımcılardan %92'si sanat akımlarının günümüzde etkili olduğunu düşünmektedir. Sanat akımlarının toplumun üzerinde etkisi olduğuna ve sadece sanat eserlerinin etkilemediğine inanmaktadırlar. Katılımcıların %33'ü sanat akımlarının sadece 17., 18. ve 19. yüzyılda etkili olduğunu savunmaktadır. Özellikle 1950'lerden sonra sanat akımlarının etkileri olduğuna inanmakla birlikte 20. yüzyılda sanat akımlarının etkilerinin var olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca çağdaş sanat akımlarının kesinlikle günümüze hitap ettiğini düşünmektedirler.

7. Sanat ve Sanatçı İlişkisi ile İlgili Görüşler

Tablo 8. Sanat ve Sanatçı İlişkisi ile İlgili Ön-Son Testlere Verilen Yanıtların Betimsel İstatistikleri

MADDELER	Ön Test										Son Test									
	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım / Bir Fikrim Yok		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım / Bir Fikrim Yok		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%
36. Sanatçılar toplumdan ayrı bir sınıftır.	4	33	4	33	1	8	3	25	-	-	7	58	5	42	-	-	-	-	-	-
37. Sanat her zaman belirli bir zümrenin elinde var olmuştur.	1	8	5	42	1	8	5	42	-	-	3	25	4	33	3	25	1	8	1	8
38. Sanat belirli bir sınıfın elinde yoğunlaşmaya mahkumdur.	3	25	4	33	4	33	1	8	-	-	5	42	4	33	2	17	1	8	-	-
39. Sanatın maddi değeri yüksektir.	1	8	6	50	1	8	3	25	1	8	4	33	5	42	1	8	2	17	-	-

Öntest: Katılımcılar sanatçının toplumdan ayrı bir sınıf olduğuna katılmamaktadır. Ancak sadece yarısı sanatın belirli bir zümrenin elinde var olmadığını düşünmektedir. Katılımcıların %42'si sanatın belirli bir zümrenin elinde kalmaya devam edeceği konusunda kararsızdır. Ayrıca %33'ü sanatın maddi değerinin yüksek olduğunu düşünmektedir.

Sontest: Katılımcılar sanatçının toplumdan ayrı bir sınıf olduğuna kesinlikle katılmamaktadır ve sadece %17'si sanatın belirli bir zümrenin elinde var olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların %75'i sanatın belirli bir zümrenin elinde kalmaya devam edeceğine katılmamaktadır. Ayrıca %75'i sanatın maddi değerinin yüksek olduğunu düşünmemektedir.

8. Sanat ve Yaşam İlişkisi ile İlgili Görüşler

Tablo 9. Katılımcıların Sanat ve Yaşam İlişkisi ile İlgili Ön-Son Testlere Verilen Yanıtların Betimsel

	Ön Test										Son Test									
	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım / Bir Fikrim Yok		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım / Bir Fikrim Yok		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
MADDELER																				
40. Sanat sunidir.	1	8	7	58	1	8	2	17	1	8	-	-	1	8	1	8	5	42	5	42
41. Sanat görebilen için her yerde vardır.	-	-	-	-	-	-	6	50	6	50	-	-	-	-	1	8	1	8	10	83

Öntest: Katılımcılar sanatın suni olduğuna inanmamaktadır. Katılımcıların hepsi, görebilen için sanatın her yerde olabileceğini düşünmektedirler.

Sontest: Katılımcılar öntestin aksine sanatın suni olduğuna inanmaktadır. Katılımcıların hepsi, görebilen için sanatın her yerde olabileceğini düşünmektedirler.

9. Yaratıcı Drama ile İlgili Görüşler

Tablo 10. Yaratıcı Drama ile İlgili Ön-Son Testlere Verilen Yanıtların Betimsel İstatistikleri

	Ön Test										Son Test									
	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım / Bir Fikrim Yok		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım / Bir Fikrim Yok		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
MADDELER																				
42. Yaratıcı drama tiyatronun bir tekniğidir.	1	8	1	8	-	-	9	75	1	8	-	-	1	8	1	8	5	42	5	42
43. Yaratıcı drama çeşitli dramatisasyonlar yapmak demektir.	-	-	1	8	4	33	7	58	-	-	-	-	3	25	2	17	4	33	3	25
44. “Dramatik an” acıklı durum demektir.	4	33	2	17	5	42	1	8	-	-	3	25	4	33	-	-	1	8	4	33
45. Yaratıcı drama sadece görsel sanatlara hitap etmektedir.	4	33	5	42	3	25	-	-	-	-	5	42	5	42	1	8	1	8	-	-

Öntest: Katılımcılar yaratıcı dramayı tiyatronun bir tekniği olarak düşünmektedirler ve yaratıcı dramının çeşitli dramatisasyonlar yapmak olduğuna inanmaktadırlar. Ancak “dramatik an” sözcük öbeğinin acıklı durum olduğuna katılımcıların yarısı katılmamaktadır. Ayrıca katılımcılar yaratıcı dramının tiyatronun bir tekniği olduğunu düşünmelerine rağmen, sadece görsel sanatlara hitap ettiğine katılmamaktadırlar.

Sontest: Katılımcılar yaratıcı dramayı tiyatronun bir tekniği olarak düşünmelerine rağmen yaratıcı dramanın çeşitli dramatizasyonlar yapmak olduğu konusunda kararsızdılar. Ancak “dramatik an” sözcük öbeğinin acıklı durum olduğuna katılımcıların %58’i katılmamaktadır. Katılımcılar yaratıcı dramanın sadece görsel sanatlara hitap ettiğine katılmamaktadırlar.

10. Eğitimde Yaratıcı Drama ile İlgili Görüşler

Tablo 11. Eğitimde Yaratıcı Drama ile İlgili Ön-Son Testlere Verilen Yanıtların Betimsel İstatistikleri

MADDELER	Ön Test										Son Test									
	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım / Bir Fikrim Yok		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım / Bir Fikrim Yok		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
46. Yaratıcı drama bir eğitim yöntemidir.	-	-	-	-	-	-	10	83	2	17	-	-	-	-	1	8	5	42	6	50
47. Yaratıcı drama kişisel gelişim amaçlamaktadır.	-	-	-	-	2	17	8	67	2	17	-	-	1	8	2	17	3	25	6	50
48. Yaratıcı drama ile tarih, coğrafya, fen vb. dersler anlatılamaz.	6	50	3	25	3	25	-	-	-	-	8	67	2	17	2	17	-	-	-	-
49. Yaratıcı drama demokratik bir eğitim yöntemidir.	-	-	-	-	4	33	6	50	2	17	-	-	-	-	3	25	1	8	8	67
50. Yaratıcı drama bireyde yaratıcılığı ön plana çıkaran bir süreçtir.	-	-	-	-	-	-	9	75	3	25	-	-	-	-	-	-	2	17	10	83

Öntest: Katılımcıların tümü yaratıcı drama eğitimi almamış olmalarına rağmen yaratıcı dramanın bir eğitim yöntemi olduğuna inanmaktadır ve yaratıcı dramanın kişisel gelişim amaçladığını düşünmektedirler. Katılımcıların %67’si yaratıcı dramanın demokratik bir yöntem olduğuna inanmaktadır. Katılımcıların tümü yaratıcı dramanın yaratıcılığı ön plana çıkaran bir süreç olduğunu düşünmektedir.

Sontest: Katılımcıların tümü yaratıcı dramanın bir eğitim yöntemi olduğuna inanmaktadır ve yaratıcı dramanın kişisel gelişim amaçladığını düşünmektedirler. Katılımcıların %75’i yaratıcı dramanın demokratik bir yöntem olduğuna inanmaktadır. Katılımcıların tümü yaratıcı dramanın yaratıcılığı ön plana çıkaran bir süreç olduğunu düşünmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak çalışma istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Çalışmanın başında katılımcıların kararsız olduğu birçok konunun, çalışma sonunda katılımcılar için daha açık hale geldiği görülmektedir. Katılımcıların uygulama öncesi aldıkları puanların ortalaması beş üzerinden 3,58’dir. Uygulama sonrası aldıkları puanların ortalaması ise beş üzerinden 4,02’ye yükselmiştir. Bu da çalışmanın amacına ulaştığını göstermektedir.

Uygulama aşamasında oturumlardaki kazanımlara ulaşıldığı gözlemlenmiştir. 1. oturumda II.Dünya Savaşı'nın sürecinin irdelenmesi ve Avrupa'da oluşan toplumsal düzenin kavranması kazanımlarına oturumun sonunda yapılan mektup etkinliği ile ulaşıldığı açıktır. Bireyselleşmiş bir toplum yapısından bahsedilmesi ise varoluşçuluk düşüncesinin bireye etkisini fark eder kazanımı ile uyumludur. Ancak varoluşçuluk düşüncesinin katılımcılarda yeteri kadar güçlü oluşmadığı gözlemlenmiştir. Oturumun sonunda katılımcıların II.Dünya Savaşı'nı daha çok merak ettiklerini ve bu konuda araştırma yapacaklarını söylemeleri sürecin faydalı gittiğinin işareti olarak algılanmıştır. Ayrıca katılımcılar istemedikleri görüşleri rol gereği savunmak zorunda kaldıklarını, bunun onları zorladığını ancak sürecin oluşturduğu durumdan dolayı empati kurmak zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir.

2. oturumda pop-art kavramının ve öncülerinin tanınması kazanımlarına ulaşıldığı gözlemlenmiştir. Oturumun sonunda kendi oluşturdukları ürünlerin pop-art akımının bir eserinden yola çıkılarak örneklendiğini görmeleri pop-art'ın düşünsel sürecini kavradıklarının işaretidir. Oluşturdukları ürün ile eserin kendisinin karşılaştırılması sürecinde her iki eser arasındaki benzerlikler ve oluşturma yöntemleri akımı anladıkları düşüncesini güçlendirmiştir. Akımın anahtar sözcükleri olan tüketim, dinamiklik, popülerlik, objeleştirme gibi sözcükler katılımcılardan gelmiştir. Özellikle bir sürece dahil olarak bir ürün yaratmanın ve sonunda bu ürünün aslında bir akımın eseri olduğunu öğrenmenin onları etkilediğini ve kendilerinin aslında akıma dair bir eser verdiklerini yani o akımın sanatçısı olduklarını vurgulamışlardır. Bu da onlara göre klasik bir eğitim sisteminde dinleyip geçecekleri belki de sıkılacakları bir konunun, bu yöntemle anlatılmasıyla hem eğlendirici hem de öğretici bir sürece dönüşmesidir. Ayrıca bu oturumun, sanatın toplumun içinden çıktığını düşünmelerine yol açtığını belirtmişlerdir.

3.oturumda yeni gerçekçilik kavramının tanınması, akımın oluşum süreci ve öncüleri anlatılmıştır. Oturumun içindeki değerlendirmelerde katılımcılar gerçek kavramını tartışmış ve gerçeklik kavramının sanattaki yansımalarının sorgulandığı gözlemlenmiştir. Katılımcılar şu ana kadar sanat hakkında öğrendikleri veya bildikleri argümanları sorguladıklarını ve bundan sonra gördükleri bir sanat eserine farklı bir gözle bakacaklarını belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcıların sanatın belirli bir zümrenin elinde olmadığını göstermek isteyen bu akımın yapıtları için “tepki” sözcüğünü kullanmaları gözlemlenmiştir. Bu tepkinin döneminde uyandırdığı etkinin çok önemli olduğunu belirten katılımcılar bir önceki oturumdaki gibi önce ürün oluşturup sonra o ürünün bir akıma ait olduğunu öğrenmenin akımı daha iyi anlamalarına sebep olduğunu eklemiştir.

4. oturumda bulunan minimalizm kavramını, oluşum sürecini ve öncülerini tanıran kazanımları değerlendirildiğinde, katılımcıların süreçten etkilendiği gözlemlenmiştir. Bu etkinin katılımcıların tiyatroya olan ilgisinden olduğunun farkına varılmıştır. Samuel Beckett'i bilmelerine rağmen onun yazdığı bir oyunun süreç içinde irdelenerek sürecin sonunda uygulanmasının ve daha önce duydukları ama bilmedikleri bir akımın eseri olduğunu öğrenmelerinin katılımcıları etkilediği gözlemlenmiştir. Katılımcılar minimalizmin etkisinin şu anda da hissedildiğini belirtmişlerdir. Hatta minimalizmi günümüzde yaşamımızın her alanında görebileceğimizi iletmişlerdir. Ayrıca sanat yapmak için sadece kişinin bakış açısının yeterli olduğunu ve her şeyi göstermektense daha az ve öz şekilde bir çok şeyin anlatılabileceğini söylemişlerdir. Bu da oturumun kazanımına ulaşıldığını göstermektedir.

5. oturumda kavramsal sanatı, oluşum sürecini ve öncülerini tanıran kazanımlarına ulaşmak amaçlanmıştır. Katılımcıların nesnelerin kavramları üzerine tartışmaları ve nesnelerin kavramlarını sorguladıkları gözlemlenmiştir. Kavramsal sanat eserleri incelendiği oturumun değerlendirme aşamasında katılımcıların “Her şey sanat eseri olabilir, bu kişinin bakış açısına göre değişir.” önermesine ulaştıkları gözlemlenmiştir. Oturumun değerlendirilmesi aşamasında yaptıkları fotoğraf kareleri kazanımlara ulaşıldığı düşüncesini güçlendirmiştir.

6. oturumda gövdesel sanatı, öncülerini ve oluşum sürecini tanır, kazanımlarına ulaşmak amaçlanmıştır. Katılımcılar süreçte markaların insanları da etiketlediği sonucuna varmıştır. Bunun ardından gerçekleştirilen değerlendirme aşamasında akımın anlamının anlaşıldığı gözlemlenmiştir. Akımın eserleri incelenirken katılımcıların yorumlarının kazanımlara hizmet ettiği gözlemlenmiştir. En son olarak oluşturdukları tablo kazanımlara ulaşıldığı görüşünü güçlendirmiştir.

Katılımcılara sontest uygulandıktan sonra uygulanan on sekiz saatlik atölyede ne hissettikleri, ne düşündükleri ve ne öğrendikleri sorulmuştur. Katılımcılar bu eğitim yönteminin kesinlikle klasik eğitim yönteminden daha iyi olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca farklı bakış açılarından insanlara ve sanata bakmayı öğrendiklerini dile getirmişlerdir. Sanatın her yerde ve her şeyde olabileceğini, sadece bakış açısına göre değiştiğini belirtmişler, bu fabrikasyon dünyada nesnelere farklı bakış açılarıyla yaklaşarak sanatı her yerde görebileceğimizi eklemişlerdir. En güzel öğrenme yönteminin yaparak öğrenme olduğuna değinen katılımcılar uygulama boyunca öğrendikleri bilgileri başka bir yerden okuyarak öğrenemeyeceklerini söylemişlerdir. Katılımcılar yaratıcılıklarının arttığını ve burada öğrendikleri sanat akımlarının birer sanatçısı olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar sanatın toplumun içinden çıktığını bu çalışmada daha iyi kavradıklarını aktarmışlar ve bu şekilde sanat sanat içindir önermesinin anlamsız olduğunu, toplumun içinden gelen bir şeyin yine toplum için olabileceğini belirtmişlerdir. Yaratıcı drama yönteminin okullarda da kullanılması gerektiğine değinen katılımcılar, klasik eğitim sisteminde öğrencinin edilgen kaldığını ve bunun öğrenmeyi olumsuz etkilediğini vurgulamışlardır. Ayrıca katılımcılar yöntemden dolayı bu çalışmanın kendilerini meraklandırdığını ve araştırma yapma heveslerini artırdığını eklemişlerdir. Katılımcılar on sekiz saat boyunca öğrenmenin yanında eğlendiklerini ve bundan dolayı bilginin kalıcılığının arttığını söylemişlerdir.

Çalışma sonunda şu önerilerde bulunulabilir: Özellikle sanat eğitimi veren kurumlarda yaratıcı drama yöntemi kullanılmamalıdır. Sanat eğitimi yaratıcılığı doğrudan etkilemektedir. Ayrıca sanat tarihi veya sanat akımlarının anlatılmasında sadece geleneksel yöntemler kullanılmamalıdır. Güzel sanatlar liseleri veya fakülteleri gibi sanat eğitim kurumlarında sanat tarihi ve akımları derslerinde yaratıcı drama yönteminden yararlanılmalıdır.

Kaynakça

- Adıgüzel, Ö. (1993). *Oyun ve Yaratıcı Drama İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi. Ankara.
- Adıgüzel, Ö. (2006). Yaratıcı Drama Kavramı, Bileşenleri ve Aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*. 1 (1). 31-38.
- Adıgüzel, Ö. (2010). *Eğitimde Yaratıcı Drama*. Naturel Yayınları. Ankara.
- Akdeniz, H. (2006). Sanat Bilimi ve Sanatsal Uygulamalar. *Sanat Eğitiminde Sanat Biliminin Rolü*. (Edt. İnci San, Ayşe Çakır İlhan). Naturel Yayınevi. Ankara.
- Antmen, A. (2008). *20.Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar*. Sel Yayıncılık. İstanbul.
- Aykaç, M. (2008). İlköğretim Sanat Etkinlikleri Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrenci Memnuniyeti Açısından Değerlendirilmesi. *13.Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama / Tiyatro Kongresi Bildiri Kitabı*. (Edt. Ömer Adıgüzel, İsmail Güven, Pınar Özdemir). SMG Yayıncılık. Ankara.
- Aykaç, N. (2009). *Öğrenme ve Öğretme Sürecinde Aktif Öğretim Yöntemleri*. Naturel Yayınevi. Ankara.
- Balkenhol, B. (2006). Sanat Bilimi, Sanat Uygulamaları ve Sanata Aracılık Yapma'nın Kesişme Noktasında Yöntem Modelleri. *Sanat Eğitiminde Sanat Biliminin Rolü*. (Edt. İnci San, Ayşe Çakır İlhan). Naturel Yayınevi. Ankara.
- Bayram, N. (2009). *Sosyal Bilimlerde SPSS ile Veri Analizi*. Ezgi Kitabevi. Bursa.
- Bozkurt, N. (1995). *20.Yüzyıl Düşünce Akımları Yorumlar ve Eleştiriler*. Sarmal Yayınevi. İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal Bilimler için İstatistik*. Pegem Yayınevi, Ankara.

- Erinç, S. M. (2006). Sanat Anlayışı Nasıl Kazandırılır, Nasıl Edinilir?. *Sanat Eğitiminde Sanat Biliminin Rolü*. (Edt. İnci San, Ayşe Çakır İlhan). Naturel Yayınevi. Ankara.
- Erzen, J. (2006). Estetik Eğitiminde Sanat Biliminin Rolü. *Sanat Eğitiminde Sanat Biliminin Rolü*. (Edt. İnci San, Ayşe Çakır İlhan). Naturel Yayınevi. Ankara.
- İlhan, A. Ç. (2006a). İlköğretimde Değişen Yapı ve Sanat Eğitimi. *Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar*: (Genişletilmiş Baskı). (Edt. Ömer Adıgüzel). Naturel Yayınları. Ankara.
- İlhan, A. Ç. (2006b). İlköğretimde Sanat Eğitimi ve Eğitsel Yaratıcı Drama. *Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar*. (Edt. Ömer Adıgüzel). Naturel Yayınları. Ankara.
- İlhan, A. Ç. (2007). Yaratıcı Drama ile Örtüşen Çağdaş Sanat Akımları. *Yaratıcı Drama Dergisi*. 1 (3-4). Naturel Yayınları. Ankara.
- Kurtuluş, Y. (2006). Sanat Bilimi ve Sanat Eğitimi Uygulamaları. *Sanat Eğitiminde Sanat Biliminin Rolü*. (Edt. İnci San, Ayşe Çakır İlhan). Naturel Yayınevi. Ankara.
- Levent, T. (2006). Ülke Kalkınmasında Sanatın Yeri. *Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar*: (Genişletilmiş Baskı). (Edt. Ömer Adıgüzel). Naturel Yayınları. Ankara.
- MEB. (2006). *İlköğretimde Sanat Etkinlikleri Dersi Programı ve Kılavuzu*. Ankara.
- Okvuran, A. (2010). Sanatsal Yaratma Süreci ve Drama. *Yaratıcı Drama 1999-2002 Yazılar*: (Edt. Ömer Adıgüzel). Naturel Yayınevi. Ankara.
- Özdoğru, P. (2004). *Minimalizm ve Sinema*. Es Yayınları. İstanbul.
- San, İ. (2006a). Sanatta Yaratıcılık, Oyun, Drama. *Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar* (Genişletilmiş Baskı). (Edt. Ömer Adıgüzel). Naturel Yayınları. Ankara.
- San, İ. (2006b). Yaratıcılığı Geliştiren Bir Yöntem ve Yaratıcı Bireyi Yetiştiren Bir Disiplin: Eğitsel Yaratıcı Drama. *Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar*: (Genişletilmiş Baskı). (Edt. Ömer Adıgüzel). Naturel Yayınları. Ankara.
- San, İ. (2006c). Sanatlar ile Bilim – Kuram İlişkisi. *Sanat Eğitiminde Sanat Biliminin Rolü* (Edt. İnci San, Ayşe Çakır İlhan). Naturel Yayınevi. Ankara.
- San, İ. (2008). *Sanat ve Eğitim*. Ütopya Yayınevi. Ankara.
- Sağlam, T. (2006). Gavin Bolton Drama, Sanat, Öğrenme. *Yaratıcı Drama Dergisi*. 1 (2). 57-66. Ankara.
- Turani, A. (2010). *Çağdaş Sanat Felsefesi*. Remzi Kitabevi. İstanbul.
- Üstündağ, T. (1988). Dramatizasyon Yönetiminin Etkinliği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Üstündağ, T. (2006). Yaratıcı Dramanın Üç Boyutu. *Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar* (Genişletilmiş Baskı). (Edt. Ömer Adıgüzel). Naturel Yayınları. Ankara.

Ek 1: Örnek Atölye Planı

Pop – Art Akımının İncelenmesi ve Akıma Ait Bir Eser Ortaya Konması

Ders / Alan	: Çağdaş Sanat Akımları / Pop-Art
Konu	:“Bugünün Evlerini Bu Denli Farklı, Bu Denli Cazip Kılan Nedir?” (İllüstrasyon / Kolaj – Richard Hamilton)
Süre	: 180 dk.
Grup / Sınıf	: Uludağ Üniversitesi Tiyatro Topluluğu / 6 Erkek – 6 Kadın Katılımcı
Yöntem ve Teknikler	:Yaratıcı Drama (Donuk imge, doğaçlama, rol oynama, öğretmenin role girmesi, rol içinde yazma, röportaj, dedikodu çemberi)
Araç / Gereç	:CD çalar, Atölye için önceden hazırlanmış müziklerin olduğu CD, 10 tane üzerinde heykel yazan kağıt, 10 tane üzerinde heykeltıraş yazan kağıt, 30 tane A4 kağıt, 20 tane kurşun kalem, 6 tane A3 kağıt, pastel boya, makas, 4 tane A5 kağıt, yapıştırıcı, çeşitli gazete ve dergiler.

Kazanımlar

- Pop-Art kavramını tanıır.
- Pop-Art akımının öncülerini tanıır (Andy Warhol, Richard Hamilton, Claus Oldenberg).
- Pop-Art sanat akımının seçilmiş bir eserinden yola çıkarak akım ile ilgili bir ürün örneği oluşturur.

Hazırlık - Isınma

1. Etkinlik: Eğitmen yere yirmi tane kapalı kâğıt atar ve katılımcıların birer tane kâğıt almasını söyler. Katılımcılar bu kâğıtları açmayacaklardır. Kâğıtların on tanesinde “heykel” diğer on tanesinde ise “heykeltıraş” yazmaktadır. Verilecek olan müziğe (Atölye için hazırlanan müziklerin olduğu CD – 1. Parça) bağlı olarak müziğin ilk kısmında ellerindeki kâğıtları birbirleriyle sürekli olarak değiştirecekler, müziğin ikinci kısmına geldiğinde kâğıtlara bakacaklar ve “heykel” veya “heykeltıraş” olup olmadıklarını öğreneceklerdir. Üçüncü kısmında ise heykeller yere oturacak ve heykeltıraşlar da kendilerine bir heykel bularak ona bir şekil vereceklerdir. Bu oyun müzik bitene kadar birkaç defa tekrar eder.
2. Etkinlik: Eğitmen role girer ve kendisinin sanat kuramcısı olduğunu söyleyerek katılımcıların arasından bir sanat otoritesi/eleştirmen, iki de “yeni nesil sanatçı” seçilmesi sağlar. Diğer katılımcılar katılımcılar halkı oluşturur. Sanat otoritesi olan katılımcı sahnenin bir köşesinde durur ve halk da diğer köşededir. Yeni nesil sanatçılar ise sanat otoritesinden öğrendiklerini gidip halkla paylaşacak ve halk, onlar ne derse aynı anda tekrarlayacaktır. Eğitmen sanat otoritesinden beğenilerini söylemesini ister, bu konuda katılımcıya yardım eder. Da Vinci, Beethoven, Mozart, Tolstoy gibi sanatçılardan söz eder ve onların yaptığının gerçek sanat olduğundan ve beğenisinden söz eder. Yeni nesil koşarak bu beğenileri halka söyler. Halk da öğrendiği şeyi tekrarlar. Eğitmen bir süre sonra halkın yanına geçer ve halka en son söylenen beğeniye “Ama bizim gerçek beğenilerimiz bunlar değil ki” diye karşılık vermelerini söyler. Halk bu şekilde karşılık verdiğinde eğitmen oyunu bitirir ve o zaman halkın beğenileri neler, bir göz atalım der.
3. Etkinlik: Eğitmen grubun serbest ve karışık yürümesini ister. Bu sırada eğitmen belirli aralıklarla gruba dörder kişilik grup olmalarını ve sırayla aşağıdaki soruların cevaplarını birbirlerine söylemelerini belirtir.

- a. En çok beğendiğiniz kitap hangisi?
 - b. En çok beğendiğiniz film hangisi?
 - c. En son kimin konserine gittiniz veya kimin albümünü aldınız?
 - d. En son izlediğiniz televizyon programı hangisi?
 - e. Aklınıza gelen ilk ünlüyü söyleyin.
4. Etkinlik: Eğitimci grubun ayakta çember olmasını söyler. Katılımcılar sağ ellerini kaldırarak birbirlerine doğru yürüyeceklerdir. Ancak birbirlerine giderken “Av Mevsimi”ni izleyen burada, İş İştten Geçti’yi okuyan nerede?” diyerek gideceklerdir. Katılımcıların hepsi en az bir kez katılana kadar oyun devam eder.

Canlandırma

5. Etkinlik: Eğitimci katılımcıların ikili olmasını söyler. İkili A – B olarak ayrılırlar. A halktan biridir ve B ise gazetecidir. B, A ile röportaj yapmaktadır. Röportajın konusu “Günümüzü diğer dönemlerden cazip ve farklı kılanlar nelerdir?” sorusudur. Bu soruyu yanıtlarken bir önceki çalışmadaki katılımcıların beğenilerini kullanırlar. Eğitimci işaret verdiğinde eş zamanlı olarak doğaçlamalar başlar. Doğaçlamalar bittiğinde eğitimcinin işaret verdiği ikili olduğu yerde aynı doğaçlamayı tekrarlar. Tüm ikililer tamamlandığında A’lar B’lerle, B’ler A’larla rol değiştirirler ve aynı süreç tekrarlanır.
6. Etkinlik: Eğitimci tahtaya her katılımcının bir sözcükle röportajın konusu olan cazip ve farklı olan şeyleri yazmasını söyler. Her katılımcı yazdıktan sonra eğitimci grubun çember olmasını ve birden dörde kadar saymasını, sonra aynı numaraların birbirini bulmasını söyler. Böylece dört tane grup oluşturur. Eğitimci her katılımcının gazeteci olduğunu söyler ve biraz önce yapılan röportajın haberini yapmalarını söyler. Gruplara A4 boyutunda kağıt ve kalem dağıtılır. Eğitimci gruplardan içinde tahtada yazan kelimelerin de geçtiği konusu “Günümüzü bu denli cazip, bu denli farklı kılan nedir?” sorusuna halkın ağzıyla yanıt veren ve bu yanıtların ortak özelliklerinin de olduğu bir haber yazmalarını söyler. Bu haber için bir manşet kullanmaları gerekmektedir. Bütün gruplar bitirdikten sonra haberler çemberde paylaşılır. Eğitimci, gazetenin reklam sorumlusu olarak kendini tanıtır ve grupların çalışmalarının gazeteye reklam veren ürünler için de kullanılabileceğini söyler. Sonuçta bu özellikler halkın beğenilerinden yola çıkılarak hazırlanmıştır. Eğitimci, gruplara bir gazete reklamı hazırlamalarını söyler. Bu reklamı istedikleri bir ürün için hazırlayabileceklerdir. Ancak çalışmada ortaya çıkan ortak özelliklerden yararlanılmalıdır ve üst kültür alt kültür ayrımı yapmadan herkese seslenecek şekilde düzenlenmelidir. Bunun için bir slogan tümcesi bulmalarını ve reklamı oluşturmalarını söyler. Yeterli zaman verildikten sonra her grubun doğaçlaması izlenir.
7. Etkinlik: Eğitimci katılımcıların reklam doğaçlamalarından sonra bu yapılanın da bir sanat olduğuna değinir ve katılımcılardan bu sanatın ortak özelliklerini katılımcılardan bekler. Pop – art akımının özellikleri olan dinamiklik, gençlik, kitle kültürü gibi kelimelerin katılımcılardan gelmesini bekler ve bu sanatın adına halktan gelen popüler kültür yani popüler sanat sözcük öbeğine katılımcılarla birlikte ulaşmaya çalışır. Bu sırada eğitimci yere ters bir şekilde dörde bölünmüş toplam üç tane fotoğraf koyar. Katılımcılar bir parça alacaklardır ve fotoğrafı birleştirerek gruplarını bulacaklardır. Bu üç fotoğrafta alışveriş merkezi, sinema, sergi salonu bulunmaktadır. Her grup bu mekanlarda bir önceki çalışmada ortaya çıkan özelliklerden faydalanarak, üst kültür-alt kültür ayrımı gözetmeksizin istedikleri ürünün (televizyon için) reklamını yapacaklardır. Tüm grupların reklamları izlenene kadar çalışma devam eder.

Değerlendirme

8. Etkinlik: Eğitimci katılımcılara A2 boyutunda kağıt dağıtır ve katılımcıları toplam dörder kişilik üç gruba böler. Katılımcılar “Bugünün evlerini bu denli cazip, bu denli farklı kılan nedir?” başlıklı bir kolaj yapacaklardır. Eğitimci, getirdiği gazete ve dergileri katılımcılarla paylaşır ve bunlardan yararlanılmasını söyler. Makas, yapıştırıcı gibi araçları dağıtır. Tüm gruplar bitirdiğinde etkinlik sonlanır.
9. Etkinlik: Eğitimci katılımcıların oturarak çember olmasını söyler ve onlara ne hissettiklerini, ne öğrendiklerini sorar. Katılımcılara pop-art akımından söz eder ve bu çalışmanın bu akım hakkında bilgi sahibi olmak için yapıldığını söyler. Andy Warhol’dan ve Richard Hamilton’dan ve Claus Oldenberg’den söz eder. Richard Hamilton’un “Bugünün Evlerini Bu Denli Cazip, Bu Denli Farklı Kılan Nedir?” isimli kolajının çıktısını katılımcılara gösterir ve kendi yaptıkları çalışma ile karşılaştırarak tartışır.
10. Etkinlik: Eğitimci bir sonraki atölye için gruptan buldukları ve ya atık bir çok nesneyi yanlarında getirmelerini söyler.